

Klasa IV-wymagania - HISTORIA

- wymienić epoki w dziejach człowieka;
- wskazać muzea i ważne zabytki w swojej najbliższej okolicy;
- uzasadnić, dlaczego powinno się dbać o zabytki;
- określić, w którym wieku zaszło dane wydarzenie;
- obliczyć upływ czasu pomiędzy wydarzeniami;
- opowiedzieć o różnych rodzajach kalendarza;
- pracować z mapą;
- określić, do jakiego rodzaju źródeł (pisanych lub niepisanych) należy dane źródło historyczne.

Uczeń umie:

- opowiedzieć o początkach państwa polskiego;
 - wskazać cel misji biskupa Wojciecha;
 - wymienić uczestników zjazdu w Gnieźnie;
 - wskazać na mapie granice państwa Mieszka I i Bolesława Chrobrego;
 - wymienić insygnia koronacyjne;
 - *opowiedzieć o życiu w średniowiecznym klasztorze;
 - *wymienić kilka zakonów średniowiecznych;
 - *wymienić zajęcia średniowiecznych zakonników;
 - opowiedzieć o Polsce Kazimierza Wielkiego i jej stosunkach z Krzyżakami;
 - przedstawić okoliczności zawarcia unii polsko-litewskiej;
 - omówić wielką wojnę z Krzyżakami i jej skutki;
 - wyjaśnić, dlaczego Zawisza Czarny stał się wzorem rycerza;
 - *opowiedzieć o życiu średniowiecznych rycerzy;
 - omówić życie zakonów w Krakowie;
 - opowiedzieć o okolicznościach powstania *Mazurka Dąbrowskiego*;
 - omówić przebieg powstania styczniowego;
 - przedstawić specyfikę walk partyzanckich i działania powstańczego rządu w okresie powstania styczniowego;
 - *opowiedzieć o działaniach zaborców, których celem było wynarodowienie Polaków;
 - *opowiedzieć o różnych formach walki Polaków z germanizacją i rusyfikacją;
 - przedstawić walkę Polaków o niepodległość w czasie I wojny światowej;
 - *przedstawić przebieg wojny polsko-bolszewickiej;
 - opowiedzieć o budowie portu w Gdyni i COP-u;
 - omówić położenie Polaków pod okupacją w okresie II wojny światowej i przedstawić formy walki z okupantem;
 - opowiedzieć o akcji pod Arsenalem;
 - przedstawić sytuację Polaków po objęciu władzy przez komunistów;
 - opowiedzieć o prześladowaniach żołnierzy Armii Krajowej w okresie powojennym;
 - omówić życie Polaków w latach 70. i 80
-
- opowiedzieć o powstaniu i działaniu Solidarności;
 - wymienić dokonania: Mikołaja Kopernika, Jana Zamoyskiego, Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego, Jana III Sobieskiego, *Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki, Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, Romualda Traugutta, Marii Skłodowskiej-Curie, Józefa Piłsudskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego, Jana Bytnara „Rudego”, Tadeusza Zawadzkiego „Zośki”, Macieja Dawidowskiego „Alka”, Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny „Inki”,

Jana Pawła II, Anny Walentynowicz, Lecha Wałęsy;

- wskazać daty: przyjęcia chrztu przez Mieszka I, bitwy pod Cedynią, zjazdu w Gnieźnie, koronacji Bolesława Chrobrego, utworzenia Akademii Krakowskiej, zawarcia unii w Krewie, bitwy pod Grunwaldem, potopu szwedzkiego, bitwy pod Wiedniem, rozbiórów Polski, powstania kościuszkowskiego, utworzenia Legionów Polskich we Włoszech i powstania *Mazurka Dąbrowskiego*, powstania styczniowego, odzyskania przez Polskę niepodległości, *wojny polsko-bolszewickiej, wybuchu II wojny światowej, agresji ZSRS na Polskę, akcji pod Arsenalem, narodzin Solidarności, wprowadzenia stanu wojennego, pierwszych częściowo wolnych wyborów do parlamentu.

KLASA 7- wymagania- HISTORIA

1. Europa po kongresie wiedeńskim

Uczeń zna i rozumie pojęcia: kongres wiedeński, „tańczący kongres”, legitymizm, restauracja, równowaga sił, Święte Przymierze, liberalizm, konserwatyzm.

Uczeń umie:

- omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego i przedstawić zasady, którymi kierowano się w czasie jego prac;
- scharakteryzować cele i zasady działania Świętego Przymierza;
- wskazać przeciwników i zwolenników porządku wiedeńskiego;
- wymienić wynalazki i nowe gałęzie przemysłu oraz opowiedzieć o ich wpływie na życie codzienne ludzi w pierwszej połowie XIX wieku.

Uczeń umie:

- przedstawić postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich;
- wskazać na mapie podziały ziem polskich po kongresie wiedeńskim;
- opowiedzieć o ustroju, gospodarce, kulturze i edukacji w Królestwie Polskim doby konstytucyjnej;
- podać przyczyny powstania legalnej i nielegalnej opozycji w Królestwie Polskim;
- opowiedzieć o przebiegu powstania listopadowego;
- przedstawić ugrupowania Wielkiej Emigracji oraz jej znaczenie polityczne i kulturalne;
- przedstawić ruch spiskowy w kraju;
- opisać sytuację Polaków w zaborach pruskim, austriackim i rosyjskim po powstaniu listopadowym;
- przedstawić przebieg powstania krakowskiego.

Uczeń umie:

- opisać Wiosnę Ludów we Francji, w Prusach, na Węgrzech, we Włoszech;
- wskazać na mapie państwa, w których doszło do wystąpień w latach 1848–1849;
- scharakteryzować cele i konsekwencje ruchów rewolucyjnych i wystąpień powstańczych w okresie Wiosny Ludów;
- przedstawić przyczyny i skutki wystąpień na ziemiach polskich w okresie Wiosny Ludów.

Uczeń umie:

- przedstawić sytuację polityczno-społeczną w zaborze rosyjskim w czasie odwilży posewastopolskiej;
- opowiedzieć o przebiegu powstania styczniowego;
- scharakteryzować sposób prowadzenia walki przez powstańców

styczniowych;

- opisać działalność Rządu Narodowego;
- przedstawić działania Romualda Traugutta;
- wymienić represje stosowane przez carat wobec Polaków po powstaniu styczniowym.

Uczeń umie:

- przedstawić etapy jednoczenia Włoch;
- scharakteryzować rolę Królestwa Sardynii (Piemontu) w procesie jednoczenia Włoch;

- opisać proces jednoczenia Niemiec pod przewodnictwem Prus;
- opisać powstanie dualistycznej monarchii austro-węgierskiej;
- opisać sytuację w Stanach Zjednoczonych w połowie XIX wieku;
- opisać przyczyny i przebieg wojny secesyjnej;
- wymienić nowe idee polityczne drugiej połowy XIX wieku;
- opisać powstanie kultury masowej oraz przemiany obyczajowe w drugiej połowie XIX wieku;
- opisać ekspansję kolonialną oraz wskazać jej najważniejszych uczestników

Uczeń umie:

- opowiedzieć o sytuacji Polaków pod zaborami na przełomie XIX i XX wieku;
- wskazać różnice w polityce trzech zaborców wobec Polaków;
- przedstawić formy walki Polaków z wynarodowieniem;
- omówić postawy Polaków wobec zaborców;
- przedstawić powstawanie pierwszych partii politycznych na ziemiach polskich;
- wskazać różnice między programami polskich partii politycznych;
- omówić przebieg rewolucji 1905 roku;
- porównać postawy Polaków wobec zbliżającej się wojny;
- przeanalizować główne założenia orientacji prorosyjskiej i proaustriackiej;
- wskazać czołowe postaci orientacji prorosyjskiej i proaustriackiej
- różne podejście do kwestii niepodległości Polski – kształtowanie się różnych postaw Polaków wobec trzech państw zaborczych;
- formowanie się nowoczesnej polskiej tożsamości narodowej

Uczeń umie:

- przedstawić kształtowanie się dwóch wrogich bloków polityczno-militarnych i wskazać ich cele;
- omówić przebieg I wojny światowej;
- wskazać na mapie państwa centralne i państwa ententy;
- omówić specyfikę działań wojennych w latach 1914–1918;
- opowiedzieć o dwóch rewolucjach i wojnie domowej w Rosji oraz wskazać konsekwencje tych wydarzeń;
- przedstawić wpływ I wojny światowej na rozwój technologii.

Uczeń umie:

- opowiedzieć o stosunku ententy i państw centralnych do sprawy polskiej;
- omówić orędzie prezydenta Woodrowa Wilsona i konsekwencje tego wystąpienia;
- przedstawić polski wysiłek zbrojny w czasie I wojny światowej na ziemiach polskich i innych obszarach;
- omówić działania dyplomatyczne polskich polityków

w okresie I wojny światowej.

Uczeń umie:

- omówić następstwa I wojny światowej w życiu społecznym, gospodarczym i kulturze;
- przedstawić postanowienia traktatu wersalskiego;
- omówić genezę i działanie Ligi Narodów;
- przedstawić postanowienia traktatów w Rapallo i Locarno;
- przedstawić totalitarny charakter III Rzeszy, ZSRS, Włoch.

Uczeń umie:

- omówić formowanie się polskich ośrodków władzy;
- wskazać różnice między koncepcjami Romana Dmowskiego i Józefa Piłsudskiego dotyczącymi kształtu granic odrodzonej Polski;
- przedstawić proces formowania się granic II Rzeczypospolitej i opowiedzieć o czynnikach, które miały na niego wpływ;
- sytuować na mapie: powstanie wielkopolskie, powstania śląskie, Bitwę Warszawską, Wileńszczyznę, obszary plebiscytowe;
- ocenić wysiłek Polaków związany z walką o granice odrodzonej Polski.

Uczeń umie:

- omówić trudności odrodzonej Polski związane ze skutkami zaborów i I wojny światowej;
- przedstawić system sprawowania rządów w II Rzeczypospolitej na przykładzie konstytucji marcowej;
- wskazać pierwszego prezydenta odrodzonej Polski;
- omówić przewrót majowy i rządy sanacji;
- omówić zmiany ustrojowe związane z wprowadzeniem konstytucji kwietniowej;
- omówić polską politykę zagraniczną – wskazać sojuszników II Rzeczypospolitej.

Uczeń umie:

- wymienić narody zamieszkujące II Rzeczpospolitą;
- wymienić grupy wyznaniowe II Rzeczypospolitej;
- opowiedzieć o stosunkach między mniejszościami narodowymi a Polakami w okresie międzywojennym;
- przedstawić wpływ wielkiego kryzysu na gospodarkę Polski;
- wskazać osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej;
- przedstawić rozwój kultury, nauki i techniki w II Rzeczypospolitej.

Uczeń umie:

- przedstawić politykę prowadzoną przez Japonię na Dalekim Wschodzie;
- opisać wojnę domową w Hiszpanii oraz agresję Włoch na Abisynię i Albanię;
- opowiedzieć o polityce III Rzeszy wobec Austrii i Czechosłowacji;
- wymienić sojuszników państw Osi;
- omówić politykę państw Europy Zachodniej wobec ekspansywnych działań III Rzeszy;
- przedstawić założenia paktu Ribbentrop–Mołotow.

KLASA V-wymagania-HISTORIA

– oblicza czas pomiędzy wydarzeniami historycznymi, – przypisuje wydarzenia wiekowi, – wskazuje na osi czasu datę wynalezienia pisma, – wskazuje na mapce w podręczniku miasta-państwa starożytnej Mezopotamii, – opowiada o warunkach życia ludności zamieszkującej tereny między Eufratem i Tygrysem, – pamięta, że w

Mezopotamii powstała jedna z najstarszych cywilizacji, – pamięta, że mieszkańcy Mezopotamii potrafili nawadniać pola i budować miasta, – pamięta, że w Mezopotamii powstało najstarsze spisane prawo, wymienia wynalazki mieszkańców Mezopotamii, – opowiada o władzy faraona i społeczeństwie Egiptu, – wyjaśnia, dlaczego Egipt nazywano darem Nilu, – opowiada o wędrowce Izraelitów do Ziemi Obiecanej, – rozumie pojęcia: Dziesięcioro Przykazań, Arka Przymierza, – wyjaśnia znaczenie wynalazku pisma dla ludzi.

– opisuje wpływ warunków naturalnych na powstanie państw w starożytności, – rozumie znaczenie wynalazku pisma dla rozwoju kulturowego i cywilizacyjnego ludzkości (wymienia rodzaje pisma i materiał piśmienniczy), – wyjaśnia pojęcie miasto-państwo, – opowiada o życiu starożytnych Greków, – opisuje wojny Greków z Persami, – opisuje różnice w wychowaniu spartańskim i ateńskim, – charakteryzuje demokrację ateńską, – wymienia najważniejsze osiągnięcia starożytnych Greków w dziedzinie kultury, sztuki i budownictwa (teatr, rzeźba, świątynie, Akropol),

– wskazuje na osi czasu VIII w. p.n.e., – opowiada legendy o założeniu Rzymu, – zna pojęcia: republika, senat, trybun ludowy, prawo rzymskie, – potrafi wymienić nazwę państwa, w którym narodziło się chrześcijaństwo i wskazać je na mapie, – opowiada o armii rzymskiej, wskazuje na jej znaczenie w budowaniu imperium przez Rzymian, – pamięta imiona Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta, – wskazuje i opisuje na podstawie materiału ikonograficznego osiągnięcia Rzymian w budownictwie: amfiteatr, drogę rzymską, akwedukt, termy, forum rzymskie, łuk tryumfalny, willę rzymską, – charakteryzuje osiągnięcia Rzymu, używając pojęć i terminów: prawo rzymskie, drogi, wodociągi, – charakteryzuje społeczeństwo rzymskie, – potrafi wskazać na osi czasu: 753 r. p.n.e., V w. p.n.e., datę narodzin Chrystusa (początek naszej ery), 476 r. n.e. – oblicza czas między różnymi wydarzeniami, – opisuje narodziny chrześcijaństwa, – potrafi zdefiniować pojęcie tolerancja, – potrafi wyszukiwać i wykorzystywać informacje z encyklopedii i słowników, – opowiada o upadku Imperium Rzymskiego, używając pojęć: Wandalowie, Hunowie, plemiona barbarzyńskie,

– rozumie pojęcia: król, cesarz, szkoła pałacowa, pismo karolińskie, – potrafi wymienić osiągnięcia Karola Wielkiego, – potrafi wskazać na mapie państwo Franków, – wskazuje na mapie obszar państwa Mieszka I, – wymienia ważniejsze plemiona na ziemiach polskich, – pamięta, że Gniezno było pierwszą stolicą Polski, – wymienia zasługi Mieszka I dla budowy państwa polskiego, – wyjaśnia znaczenie przyjęcia chrztu przez Polskę, – zaznacza na osi czasu rok 966, – wie, dlaczego Mieszko nazwany został budowniczym państwa polskiego, – opisuje zadania drużyny książęcej, – rozumie pojęcia: ród, plemię, Gniezno, drużyna książęca, wojowie, biskupstwo, gród książęcy, budowniczy państwa polskiego, – wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego i kraj Prusów, – opowiada o misji biskupa Wojciecha do kraju Prusów, – opisuje na podstawie źródła ikonograficznego (wybranych kwater Drzwi Gnieźnieńskich) historię św. Wojciecha, – rozumie pojęcia: misja, biskup, Prusowie, Gniezno, Drzwi Gnieźnieńskie, – opisuje zjazd gnieźnieński i rozumie jego znaczenie, – pamięta datę koronacji Bolesława Chrobrego i zaznacza ją na osi czasu.

– wyjaśnia pojęcia: rozbięcie dzielnicowe, dzielnica senioralna, – opisuje zjednoczenie Polski przez Władysława Łokietka i podaje datę jego koronacji, – pamięta, że Kraków stał się od tej pory głównym grodem Polski – jej stolicą, – wskazuje na mapie miasta otoczone murami i zamki zbudowane w czasach Kazimierza Wielkiego, – oznacza na osi czasu rok 1333 i XIV wiek, – opowiada o panowaniu Kazimierza Wielkiego, – wskazuje na mapie Kraków i państwo Kazimierza Wielkiego, – pamięta, że Kazimierz Wielki był cenionym w Europie władcą i dobrym dyplomatą, – opowiada o Akademii Krakowskiej, – charakteryzuje społeczność średniowiecznej uczelni, – pamięta pojęcie: unia personalna, – wyjaśnia przyczyny unii polsko-litewskiej, – charakteryzuje osobę Jadwigi i wymienia jej zasługi dla kultury polskiej, – opowiada o panowaniu Jadwigi i Jagiełły, – wskazuje na mapie Wielkie Księstwo Litewskie i Królestwo Polskie, – opowiada przyczynach i skutkach bitwy pod Grunwaldem, – wskazuje na mapie Malbork, – pamięta daty: 1364, 1385, 1410, i umiejscawia daty wydarzeń na osi czasu.

KLASAVI - wymagania- HISTORIA

– wskazuje na osi czasu wiek XVI i lata: 1450, 1473, 1492 i przyporządkowuje im wydarzenia, – umieszcza Krzysztofa Kolumba i jego pierwszą odkrywczą wyprawę w czasie i w przestrzeni, – opisuje odkrycie Krzysztofa Kolumba, używając pojęć: karawela, Nowy Świat, Indianie, broń palna, – wymienia następstwa wypraw odkrywczych dla Europy i dla Ameryki, – wymienia dokonania uczonych i artystów epoki odrodzenia, – opisuje

życie dworskie na Wawelu w okresie panowania Zygmuntów, używając pojęć: dwór, paziowie, komnata, arras, – uzasadnia, dlaczego XVI wiek nazywany jest „złotym wiekiem” Rzeczypospolitej.

– opowiada o ostatnim monarche z dynastii Jagiellonów – Zygmuncie II Augustie, – wyjaśnia, na czym polegała unia lubelska i wskazuje na mapie Rzeczypospolitą Obojga Narodów, – wskazuje na osi czasu rok zawarcia unii lubelskiej – 1569 r. i pierwszej wolnej elekcji – 1573 r., – opisuje, w jaki sposób dokonywano wyboru króla, używając pojęć: elekcja, pole elekcyjne, koronacja, – podaje różnice między sejmem walnym a sejmikami ziemskimi, – charakteryzuje obowiązki szlachcica wobec państwa, używając pojęć: sejm, sejmik, pospolite ruszenie, – charakteryzuje rolę króla, senatu i izby poselskiej w państwie polsko-litewskim, – wyjaśnia znaczenie przywilejów szlacheckich dla rozwoju demokracji szlacheckiej, – opisuje znaczenie sejmu dla funkcjonowania państwa, – opisuje funkcjonowanie folwarku szlacheckiego, – opisuje działalność gospodarczą polskiej szlachty, używając pojęć: folwark, pańszczyzna, kmiecie, spichlerz, spław rzeczny – Wisłą do Gdańska, – wskazuje na mapie Rzeczypospolitej XVI w. Wisłę, Gdańsk i porty zbożowe na Wiśle.

– sytuuje w czasie i omawia wydarzenia potopu szwedzkiego, z uwzględnieniem obrony Częstochowy i postaci Stefana Czarnieckiego, – opisuje charakter wojny ze Szwedami, używając pojęć: potop szwedzki, wojna podjazdowa, – oznacza na osi czasu rok 1655, – określa, na podstawie mapy: *Rzeczpospolita w XVII wieku*, kierunki najazdów wojsk szwedzkich i odczytuje ważniejsze bitwy, – charakteryzuje postać Stefana Czarnieckiego, używając pojęć: hetman, buława, – opisuje warunki życia Kozaków zaporoskich i okoliczności wybuchu powstania na Ukrainie, używając pojęć: Kozacyzna, Zaporozże, Ukraina, powstanie Chmielnickiego, rejestr kozacki, ataman, – wskazuje na mapie miejsca bitew i obszar powstania, – sytuuje w czasie i opisuje wyprawę wiedeńską Jana III Sobieskiego, używając pojęć: oblężenie, odsiecz, sułtan, husaria, – wymienia znanych dowódców: Jana Karola Chodkiewicza i Stefana Żółkiewskiego oraz pamięta ich zasługi w walkach ze Szwecją i Turcją, – opisuje sylwetki wielkich Polaków, charakteryzuje wzory postaw, – opisuje oblężenie Wiednia i bitwę stoczoną z Turkami, używając pojęć: oblężenie Wiednia, sułtan, husaria polska, – pamięta, że bitwa pod Wiedniem zdecydowała o losach Europy, – opisuje, na podstawie planu: *Bitwa pod Wiedniem*, przebieg walk, – rozpoznaje i opisuje na materiale ikonograficznym husarię.

– podaje przykłady naprawy państwa polskiego za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, z uwzględnieniem *Konstytucji 3 maja*, – pamięta datę uchwalenia *Konstytucji 3 maja*, – rozpoznaje na materiale ikonograficznym postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego oraz Tadeusza Kościuszki, – omawia i sytuuje w czasie wydarzenia powstania kościuszkowskiego, używając pojęć: naczelnik powstania, przysięga Kościuszki, kosynierzy, – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do upadku państwa polskiego, – podaje datę trzeciego rozbioru, – umiejscawia w czasie powstanie listopadowe, – wymienia cele walki powstańców oraz przykłady represji zastosowanych wobec społeczeństwa po przegranej powstaniu listopadowym, – umiejscawia w czasie powstanie styczniowe, – wymienia cele walki powstańców oraz przykłady represji zastosowanych wobec społeczeństwa po przegranej powstaniu styczniowym,

– opowiada o sytuacji Polaków w zaborze rosyjskim, – opowiada o sytuacji Polaków w zaborze pruskim, – wskazuje na ograniczone swobody narodowe i obywatelskie w zaborze austriackim, – zbiera z różnych źródeł informacje o zasługach dla rozwoju kultury polskiej: Jana Matejki, Stanisława Moniuszki, Henryka Sienkiewicza i Stanisława Wyspiańskiego, – na mapie wskazuje państwa, które przyjęły najwięcej emigrantów z ziem polskich, – podaje przykłady działalności Polaków na emigracji, – rozróżnia emigrację polityczną i zarobkową, – zbiera z różnych źródeł informacje o zasługach dla kultury i nauki polskiej: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Heleny Modrzejewskiej, – wymienia osiągnięcia Marii Skłodowskiej-Curie na polu nauki, – opowiada o rozwoju przemysłu w XIX wieku, używając pojęć: maszyna parowa, kolej żelazna, statek parowy, silnik elektryczny, telegraf, fabryka, fabrykant, robotnicy, klasa społeczna, – wskazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione miasta na ziemiach polskich, – rozróżnia rzemieślnicze i fabryczne (maszynowe) formy produkcji, – opisuje warunki pracy w XIX-wiecznej fabryce w Łodzi, – charakteryzuje mieszkańców Łodzi, używając pojęć: klasa społeczna, robotnicy, kapitaliści, fabrykanci.

– podaje przyczyny wybuchu I wojny światowej, – wymienia lata: 1914–1918, 1919, 1920, – opowiada o działaniach wojennych, – wymienia nowe rodzaje broni, – opowiada o tragicznych skutkach I wojny światowej, – wskazuje na mapie odrodzoną II Rzeczypospolitą i jej sąsiadów, – rozpoznaje na źródle ikonograficznym postacie Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego oraz charakteryzuje ich dokonania, – wymienia powody, dla których Polacy walczyli w armiach państw zaborczych, – stosuje pojęcia: wielka wojna, wojna światowa, traktat

wersalski, – wymienia polskich polityków, którzy brali udział w obradach konferencji pokojowej, – wymienia czynniki decydujące o odzyskaniu przez Polskę niepodległości, – opisuje znaczenie daty: 11 listopada 1918 roku, – zbiera informacje o zasługach dla państwa polskiego Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego, – wymienia osiągnięcia odrodzonej Rzeczypospolitej.

– wskazuje na mapie granice Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i wymienia jej sąsiadów, – opowiada o Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, używając pojęć: odbudowa ze zniszczeń wojennych, awans społeczny i likwidacja analfabetyzmu, planowanie centralne, zależność od ZSRR, dyktatura partii komunistycznej, cenzura, opozycja demokratyczna, – opisuje powstanie i działania „Solidarności”, używając określeń: strajk, walka bez przemocy, stan wojenny, okrągły stół.

– podaje okoliczności i datę zakończenia II wojny światowej, – zna daty: 4 czerwca 1989 r. i 1 maja 2004 r. oraz potrafi opowiedzieć, z jakimi wydarzeniami się wiążą, – wskazuje na mapie III Rzeczpospolitą i jej sąsiadów, – opisuje powstanie i działania „Solidarności”, używając określeń: strajk, walka bez przemocy, stan wojenny, okrągły stół, – wyjaśnia, jakie najważniejsze zmiany zaszły w Polsce w 1989 r., – wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące w Polsce i na wybranych przykładach opisuje ich kulturę i tradycje oraz wymienia miejsca największych skupisk Polaków na świecie, – wyjaśnia, w czym wyraża się demokratyczny charakter państwa polskiego, używając pojęć: wolne wybory, wolność słowa, wolne media, konstytucja,

– wymienia organy władzy w Rzeczypospolitej Polskiej: parlament, prezydent, rząd, sądy i omawia najważniejszą funkcję każdego z tych organów w systemie politycznym, – podaje przykłady praw i obowiązków obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, – omawia wybrane prawa dziecka i podaje, gdzie można się zwrócić, gdy są one łamane, – wyjaśnia znaczenie pracy w życiu człowieka i dostrzega jej społeczny podział, – opisuje różne grupy społeczne, wskazując ich role w społeczeństwie, – podaje przykłady ważnych problemów współczesnej Polski, korzystając z różnych źródeł informacji (informacje od osób dorosłych, z prasy, radia, telewizji, internetu), – opowiada o uczestnictwie Polski we wspólnocie europejskiej, używając pojęć: Unia Europejska, europejska solidarność, stosunki między narodowe, – rozpoznaje symbole unijne: flagę i hymn Unii Europejskiej (*Oda do radości*), – wyjaśnia, co oznacza powiedzenie: „świat stał się mniejszy” i wskazuje przyczyny tego zjawiska, – opisuje na przykładach wpływ techniki na środowisko naturalne i życie człowieka, – wymienia korzyści i niebezpieczeństwa korzystania z mediów elektronicznych, – opowiada o przejawach nędzy na świecie oraz formułuje własną opinię o działaniach pomocowych podejmowanych przez państwa lub organizacje pozarządowe, – wyjaśnia na przykładach przyczyny i następstwa konfliktów zbrojnych na świecie.